

УДК 349.2:620.9:331.45(477)(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2026-95-80-84>**Руденко Нікіта Андрійович,**

здобувач третього (освітнього-наукового) рівня вищої освіти

кафедри публічного та приватного права

(Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, м. Київ)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-7900-1031>

ПРАЦЯ В ЕНЕРГЕТИЦІ ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті досліджено працю в енергетичній сфері як особливий вид трудової діяльності, що має стратегічне значення для функціонування держави, економіки, промисловості, оборонного комплексу та критичної інфраструктури. Обґрунтовано, що в умовах воєнного стану та систематичних обстрілів енергетичних об'єктів правове регулювання праці енергетиків не може обмежуватися лише загальними нормами трудового законодавства, а потребує спеціального нормативного, організаційного та соціального забезпечення. Визначено основні ознаки, які відрізняють працю в енергетиці від інших видів трудової діяльності. Зроблено висновок, що специфіка праці в енергетиці зумовлює потребу в диференційованому правовому регулюванні, додаткових гарантіях безпеки та формуванні цілісної державної політики захисту працівників.

Ключові слова: *праця в енергетиці, працівники енергетичної сфери, трудова діяльність, диференціація правового регулювання, охорона праці, професійний ризик, кваліфікаційні вимоги, робочий час, соціальний захист, енергетична безпека.*

Постановка проблеми. Енергетичний сектор є однією з ключових галузей національної економіки, від стабільного функціонування якої залежать життєдіяльність суспільства, робота органів державної влади, підприємств, установ та організацій, а також економічна й національна безпека України. Про важливість енергетичного сектору говорили й раніше, однак саме повномасштабна війна особливо гостро показала, наскільки від його стабільної роботи залежить повсякденне життя людей і функціонування держави. Постійні обстріли енергетичної інфраструктури та спричинені ними перебоїв в електропостачанні вимагають не лише посиленого захисту й швидкого відновлення пошкоджених об'єктів, а й особливої уваги до працівників енергетичної сфери. Саме вони, нерідко працюючи у складних і небезпечних умовах, забезпечують безперервну роботу енергосистеми та відновлюють її після ворожих атак.

Повномасштабне вторгнення та систематичні обстріли енергетичних об'єктів зумовили необхідність переосмислення підходів до соціального захисту працівників енергетичної сфери. Їхня праця має ключове значення не лише для безперебійного функціонування енергосистеми, а й для оперативного відновлення пошкодженої інфраструктури та забезпечення її подальшої стійкості. Водночас енергетики щоденно стикаються як із професійними ризиками, пов'язаними зі специфікою виконуваних робіт, так і з додатковими небезпеками, спричиненими воєнними діями. Саме тому питання охорони їхнього життя і здоров'я, належних умов праці, матеріальної та психологічної підтримки мають перебувати в центрі уваги держави, органів місцевого самоврядування та роботодавців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Енергетика та енергетична безпека завжди були предметом наукових досліджень вчених різних спеціальностей та

галузей права, серед яких: О.Ю. Битяк, Ю. В. Дзядичев, М.Г. Земляний, А.О. Кориневич, В.Е. Ліп, В.В. Микитенко, Ю.О. Постол, Н.П. Стучинська, С.О. Тимофеев, Є.В. Шульга та інші. Проте, сьогодні окрема увага має бути приділена енергетиці як особливому виду трудової діяльності, а напрямки роботи держави мають включати в себе не тільки забезпечення енергозбереження та енергонезалежності об'єктів, а й посилення соціального захисту працівників енергетичної сфери, надання їм додаткових гарантій та пільг, створення безпечних та здорових умов їх праці. Звичайно в сучасних умовах здійснити наведені вище заходи є досить складно, а окремі напрямки соціальної підтримки не можуть бути реалізовані в повній мірі. Водночас це не виключає необхідності формування послідовної державної соціальної політики щодо працівників енергетичної сфери та пошуку ефективних механізмів її реалізації. Без належного кадрового резерву та ефективного підбору кадрів енергетична сфера, особливо у сучасних умовах, не зможе функціонувати взагалі, не зможе фактично «виживати» у сучасних умовах та не зможе в подальшому розвиватися.

Метою статті є визначення особливостей праці в енергетичній сфері, що зумовлюють необхідність її спеціального правового регулювання, а також обґрунтування потреби посилення охорони праці та соціального захисту працівників енергетики.

Виклад основного матеріалу. Енергетична стабільність є основою економічного розвитку держави, функціонування промисловості, бізнесу, оборонної та соціальної сфер, а також належного забезпечення повсякденних потреб людей. Після початку повномасштабного вторгнення енергетична система України опинилася перед надзвичайно складними викликами, пов'язаними не лише зі збереженням її цілісності та стійкості, а й із захистом кадрового потенціалу. Адже за

роботою кожного енергетичного об'єкта стоять люди, які, попри постійні загрози, забезпечують його функціонування, відновлюють пошкоджену інфраструктуру та повертають світло й тепло в домівки українців. Від політики розвитку енергетики, ми перейшли до політики захисту та збереження енергетичної інфраструктури та енергетичних ресурсів, а захист життя працівників став одним із головних пріоритетів збереженні функціонування енергетичної сфери.

Беззаперечно, як ми неодноразово наголошували, що сучасних умовах особливого значення набуває збереження кадрового потенціалу підприємств енергетичної сфери, посилення соціального захисту їх працівників, а також забезпечення належної охорони їхнього життя і здоров'я. Правове регулювання праці енергетиків не може обмежуватися лише загальними нормами трудового законодавства, оскільки робота в енергетичному секторі характеризується підвищеною складністю, відповідальністю та ризиками. Вона потребує спеціального, більш детального правового регулювання, яке б ураховувало особливості трудової діяльності працівників енергетичної сфери та забезпечувало їм додаткові трудові й соціальні гарантії.

Праця в енергетичній сфері має низку відмінностей порівняно з трудовою діяльністю в інших галузях економіки. З огляду на це доцільно виокремити її основні визначальні особливості, які найбільш повно характеризують працю в енергетиці як особливий вид трудової діяльності, до яких слід віднести такі:

1. Правове регулювання праці працівників енергетичної сфери характеризується складною та багаторівневою системою нормативного забезпечення, що охоплює підзаконні нормативно-правові акти, галузеві угоди, державні стандарти та вимоги ДСТУ. Основними законами є Закон України «Про ринок електричної енергії» від 13.04.2017 № 2019-VIII [1], «Про охорону праці» від 14.10.1992 № № 2694-XII [2]. Втім, зазначимо, що система нормативно-правових актів в енергетичній сфері є однією із найбільш складних, оскільки складається із значної кількості законів та підзаконних нормативно-правових актів, спрямованих на правильну організацію робочого процесу в енергетичній сфері, визначення та закріплення основних вимог до працівників, які працюють з енергетичним обладнанням, вимог до охорони праці, до роботи із засобами підвищеної небезпеки тощо. Крім того, значна кількість підзаконних нормативно-правових актів стосується саме безпечного використання та експлуатації систем енергетичного комплексу, технічної експлуатації енергетичних об'єктів, їх ремонту, вони закріплюють вимоги до експлуатації тих чи інших енергетичних систем, також регулюють питання дотримання безпечних та здорових умов праці тощо. Важливе місце у системі правового регулювання праці енергетиків відведено відповідним державним стандартам та вимогам ДСТУ, без яких неможливо забезпечити нормальне функціонування енергетичної сфери та соціального захисту працівників. Складність правового регулювання праці працівників енергетики полягає в тому, що всі ці нормативно-правові акти, галузеві угоди, державні стандарти, вимоги ДСТУ мають бути не просто доведені до працівників, а мають бути реально ними дотримані в повному обсязі. Водночас обов'язки роботодавця не повинні обмежуватися лише ознайомленням працівників із відповідними нормативно-правовими та локальними актами. Роботодавець має забезпечити їх фактичне дотримання на підприємстві, організувати належний контроль за виконанням установлених вимог і своєчасно реагувати на виявлені порушення.

Особливе значення приділено локальному регулюванню, що передбачає деталізацію загальних актів у відповідності до кожної підгалузі галузі енергетики. Локальні акти досить часто є головними у сфері як захисту працівників, оскільки деталізують норми враховуючи особливості роботи того чи іншого підприємства, врегульовують окремі питання соціального захисту таких працівників, умови їх праці та відпочинку тощо.

2. Підвищений рівень професійних ризиків для життя і здоров'я працівників енергетичної сфери. Загалом робота в енергетичній сфері вже сама по собі передбачає значні ризики для життя та здоров'я своїх працівників. Висока напруга, робота на висоті, робота у несприятливих погодних умовах, робота із небезпечними факторами, такими як, наприклад, мастили, кислоти, електромагнітні поля – це ті фактори, які супроводжують працівників енергетики постійно. До вказаного додається ще й можливість постійних обстрілів, як самих об'єктів енергетики, так і можливих повторних обстрілів з боку російської федерації при ліквідації наслідків первинних обстрілів енергетичних об'єктів, близькість об'єктів енергетики до лінії розмежування, необхідність здійснення ремонтних робіт у місцевостях без належного рівня захисту від обстрілів тощо. Досить часто робота енергетиків проходить у прифронтових районах, де є реальна небезпека застосування до них керованих авіабомб, авіабомб з касетними боеприпасами, дронів, тощо. До фізичної небезпеки та значного фізичного виснаження в таких умовах праці додається істотне психоемоційне навантаження, зумовлене постійним очікуванням загрози, усвідомленням високої відповідальності за виконання професійних обов'язків і ризиком для власного життя та здоров'я.

Такі умови праці суттєво відрізняються від праці значної частини нашого населення, а отже, регулювання таких правовідносин виключно загальними актами трудового законодавства не може в повному обсязі здійснити захист таких працівників. У зв'язку із цим для енергетиків запроваджуються спеціальні умови виконання робіт, надаються відповідні засоби та спецзасоби для безпечного виконання робіт, проводиться організація додаткових організаційно-технічних та соціально-побутових заходів для проведення безпечного виконання робіт, забезпечується періодичне навчання працівників з питань охорони праці тощо. І найголовнішим є те, що все це регламентовано відповідними нормативно-правовими актами. Так, метою здійснення додаткових організаційних заходів щодо запобігання нещасним випадкам під час виконання робіт на підприємствах електроенергетики та посилення контролю за дотриманням вимог безпеки Міністерством енергетики та вугільної промисловості України прийнято Наказ від 14.11.2012 № 898 «Про затвердження галузевого нормативного документа «Особливі умови безпечного виконання робіт на підприємствах електроенергетики. Положення»» [3]. Цим Наказом передбачено, що: «Особливі умови передбачають: – здійснення додаткових організаційно-технічних заходів з метою підвищення відповідальності працівників та безпечного виконання робіт в період дії Особливих умов порівняно з повсякденною роботою; – посилення контролю з боку службових осіб та персоналу підприємств щодо виконання вимог безпеки на робочих місцях; – проведення додаткового навчання працівників з питань охорони праці» [3]. До інших заходів, які сприяють зменшенню рівня ризику працівників енергетики варто віднести забезпечення їх спеціальним обладнанням, спеціальним одягом, бронежилетами касками тощо.

Таким чином, праця працівників енергетики супроводжується власними загрозами, які є притаманними вказаній галузі, воєнними загрозами, які на сьогодні особливо супроводжують галузь енергетики та власним психоемоційним станом відповідного працівника-енергетика.

3. Підвищені вимоги до професійного добору та допуску працівників до роботи у сфері енергетики з урахуванням їх кваліфікаційних вимог, які Б.О. Пищенко розглядає як «визначені нормативним документом вимоги до рівня освіти, кваліфікації, досвіду та інших професійних навичок, необхідних для успішного виконання обов'язків на конкретній посаді. Мета кваліфікаційних вимог, по-перше, забезпечити, щоб працівники мали необхідну кваліфікацію та досвід для виконання роботи; по-друге, сприяти об'єктивному й справедливому процесу підбору персоналу; по-третє, підтримувати якість роботи та професіоналізм» [4, с. 181]. Наявність кваліфікаційних вимог означає, що не кожна особа працездатного віку може працювати в енергетичній сфері, оскільки більшість із професій у сфері енергетики передбачає певні вимоги до працівників, що знову ж таки підкреслює особливості праці у вказаній сфері. Вказані особливості чітко визначена на рівні спеціальних актів, які чітко формулюють вимоги до конкретних працівників як при здійсненні добору на посади, так і у процесі виконання своїх трудових функцій. Не кожна галузь економіки проводить такий комплексний добір кадрів, а найголовнішим є те, що проведення такого добору чітко регламентовано нормативними актами та здійснюється у чітко визначеній процедурі та конкретних часових проміжках. Ми наразі не будемо детально про це говорити, але наведемо основні вимоги до такого добору: 1) наявність відповідної освіти та кваліфікації; 2) проведення медичного огляду у визначені часові проміжки; 3) проведення спеціальної перевірки для працівників окремих галузей енергетики, особливо на тих підприємствах, які є стратегічними об'єктами державної власності; 4) проведення спеціального навчання та інструктажів; 5) проведення стажування на робочо-му місці; 6) складенні іспиту та отримання доступу до роботи; 7) необхідність виконання дублюючих функцій з управління енергетичними системами чи окремими виробничими процесами; 8) отримання допуску до виконання робіт чи професії; 9) обов'язковість проходження періодичного навчання, як теоретичного, так і із застосуванням відповідних тренажерів.

До основних нормативно-правових актів, що встановлюють підвищені вимоги до професійного добору, підготовки та допуску працівників енергетичної сфери до виконання відповідних робіт, можемо віднести: Наказ Міністерства охорони здоров'я України, Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 23 вересня 1994 року № 263/121 «Про затвердження Переліку робіт, де є потреба у професійному доборі» [5]; наказ Міністерства охорони здоров'я України від 08.09.2025 № 1393 «Про організацію та проведення обов'язкових медичних оглядів працівників певних категорій» [6]; наказ Міністерства палива та енергетики України від 9 лютого 2004 року № 75 «Про затвердження Положення про спеціальну підготовку і навчання з питань технічної експлуатації об'єктів електроенергетики» [7]; наказ Міністерства охорони здоров'я України від 31 березня 1994 року № 46 «Про затвердження Переліку важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх» [8] тощо.

4. Безперервний характер виробничого процесу, що зумовлює необхідність постійного функціонування енергетичних підприємств, безперебійної роботи обладнання та організації праці працівників за змінним режимом. Це означає, що організація роботи підприємств енергетичної сфери здійснюється постійно та безперервно, а тому на таких підприємствах забезпечено організацію позмінного графіку роботи для значної кількості працівників та фахівців. Такий режим організації праці загалом відповідає вимогам трудового законодавства, однак на практиці нерідко допускаються порушення встановленої тривалості робочого часу та часу відпочинку. Це не лише порушує трудові права працівників, а й може негативно впливати на безпеку енергетичних об'єктів, стабільність виробничих процесів, а також життя і здоров'я працівників та інших осіб.

Причини порушення позмінного графіку роботи працівників енергетики може бути обумовлено різними як об'єктивними, так і суб'єктивними факторами, серед яких особливе місце займають повітряні тривоги, які фактично обмежують можливість працівників вільно пересуватися, що причиняє несвоєчасну зміну однієї зміни на іншу, систематичні обстріли об'єктів енергетичної інфраструктури, наслідки яких нерідко потребують оперативного залучення додаткових працівників і ремонтних бригад для проведення аварійно-відновлювальних робіт, а ті працівники, які вже перебувають на зміні часто залишаються до повного усунення наслідків обстрілу, нестача кадрів в енергетичній сфері, що часто спричиняє порушення тривалості відпочинку між змінами, проблеми зі здоров'ям та необхідністю відновлення фізичного та психоемоційного стану працівників, особливо після обстрілів та ліквідації наслідків ударів. Причинами також варто назвати мобілізацію окремих працівників, виїзд за кордон, що обумовлює неможливість вчасного реагування на заміщення вакантних посад через специфіку роботи та добору працівників.

Таким чином, праця в енергетичній сфері супроводжується підвищеним ризиком порушення норм трудового законодавства у випадку застосування позмінного графіку роботи працівників, що не є характерним для інших галузей економіки.

5. Підвищений рівень професійної відповідальності працівників енергетичної сфери за безпечне та безперебійне функціонування енергетичних об'єктів. Це більше стосується псих-емоційного розуміння особою того рівня відповідальності, який вона отримує від виконання своєї роботи. Від роботи енергетика залежить життєдіяльність держави в цілому, зокрема її цивільної інфраструктури: від наявності чи відсутності електрики може залежати чиєсь життя у реанімаційному відділенні, можливість людини вчасно доїхати до роботи на комунальному електротранспорті, припинення електроенергії є наслідком припинення водопостачання та водовідведення у містах, що може стати екологічною катастрофою та поширенням інфекційних захворювань, припинення функціонування системи опалення тощо. Завдяки енергетиці забезпечується й економічна стабільність держави, що включає в себе промислове та комерційне виробництво, функціонування бізнесу, різноманітних підприємств, установ та організацій, в тому числі соціальної сфери, роботу оборонного комплексу держави. Порушення роботи енергосистем – це швидке зниження макроекономічних показників та ВВП нашої держави. Крім того, відповідальність особи є й перед своїми колегами, які виконують безпосередні роботи на високовольтних підстанціях, оскільки одна

необережна дія може не тільки завдати шкоди підприємству, а й може мати пряму загрозу для життя та здоров'я інших працівників.

З огляду на підвищений рівень професійної відповідальності працівників енергетичної сфери виконання ними трудових обов'язків має здійснюватися у суворій відповідності до вимог нормативно-правових актів, технічних регламентів та інструкцій з експлуатації обладнання. Виробничі операції передбачають чітко визначену послідовність дій, дотримання встановлених часових параметрів і належну координацію між працівниками, зокрема у взаємодії «диспетчер – виконавець» та «виконавець – контролююча особа». Порушення встановлених правил безпеки та експлуатації енергетичного обладнання, якщо воно спричинило тяжкі наслідки або загибель людей, може бути підставою для притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності.

6. Підвищений рівень соціально-правового захисту працівників енергетичної сфери, зумовлений особливою складністю, небезпечністю та суспільною значущістю їхньої праці й забезпечений системою спеціальних нормативно-правових актів, додаткових трудових гарантій та посилених вимог у сфері охорони праці. Доцільність виокремлення цієї особливості зумовлена тим, що в сучасних умовах забезпечення належного соціального захисту працівників енергетичної сфери є одним із пріоритетних напрямів державної політики. Саме з початком повномасштабного вторгнення змінилися підходи до соціального захисту працівників енергетичної сфери, зокрема шляхом установа додаткових надбавок, реалізації урядових програм спеціальної підтримки енергетиків, удосконалення системи оплати праці, надання одноразової допомоги працівникам, які постраждали під час виконання трудових обов'язків, а також фінансової та психологічної підтримки сімей загиблих енергетиків, покриття витрат на поховання і призначення пенсій у зв'язку з втратою годувальника.

Здійснено перегляд системи охорони здоров'я таких працівників, зокрема щодо медичного забезпечення на надання конкретних оздоровчих пакетів, їх житлового забезпечення через реалізацію урядової програми «ЄОселя», як працівники критичної інфраструктури та

у випадку відповідності критеріїв загальних чи пільгових категорій тощо. Оскільки, робота в енергетичному секторі передбачає врахування специфіки роботи на конкретних підприємствах енергетичної сфери, що означає можливість встановлення додаткових вимог до працівників та їх праці, а також встановлення додаткових гарантій їх соціального захисту та безпеки на рівні локальних актів.

7. Посилені вимоги до організації охорони праці та забезпечення безпеки працівників на підприємствах енергетичної сфери. Варто зазначити, що для енергетичних підприємств виробничий процес супроводжується суворим дотриманням визначених нормативів безпеки, без дотримання яких неможливо здійснити належний рівень організації як виробничого процесу, так і соціального захисту працівників таких підприємств. Норми охорони праці на енергетичних підприємствах є досить численними та характеризуються чіткістю та безумовним виконанням. Досліджуючи питання охорони праці на енергетичних підприємствах Я.М. Бичков зазначає, що у вказаній сфері постають принаймні два виклики: – оголошення воєнного стану призупинило впровадження деяких законопроектів; – створення нових законопроектів відбувається з великою кількістю спірних моментів [9, с. 12], а отже, проблема охорони праці на підприємствах енергетичної сфери є досить важливою та передбачає особливий підхід до організації системи охорони праці.

Висновки. Підсумовуючи, слід зазначити, що праця в енергетичній сфері має стратегічне значення для держави, а її працівники виконують трудові обов'язки в умовах значного навантаження, підвищених ризиків і високого рівня професійної відповідальності. Саме це зумовлює необхідність спеціального правового регулювання їхньої праці та посиленого соціального захисту, зокрема засобами трудового права. Держава має враховувати специфіку праці в енергетичній сфері та формувати відповідну політику, спрямовану на посилення захисту працівників, створення безпечних і належних умов праці, а також забезпечення їх соціальної підтримки. Адже саме від професіоналізму, стійкості та безпеки працівників залежать стабільне функціонування підприємств енергетичної сфери й енергетична безпека держави загалом.

Список використаних джерел

1. Про ринок електричної енергії: Закон України від 13.04.2017 № 2019-VIII. *Офіційний вісник України*. 2017. № 49. Стор. 9. Стаття 1506.
2. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII. *Відомості Верховної ради України*. 1992. № 49. Стаття 668.
3. Про затвердження галузевого нормативного документа «Особливі умови безпечного виконання робіт на підприємствах електроенергетики: наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 14.11.2012 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0898732-12#Text>
4. Пищенко Б.О. Поняття і значення кваліфікаційних вимог до працівників. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2025. Вип. 89: ч. 2. С. 177–182. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.2.26>
5. Про затвердження Переліку робіт, де є потреба у професійному доборі: наказ Міністерства охорони здоров'я України, Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 23.09.1994 № 263/121. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/reg554>
6. Про організацію та проведення обов'язкових медичних оглядів працівників певних категорій: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 08.09.2025 № 1393. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE44957>
7. Про затвердження Положення про спеціальну підготовку і навчання з питань технічної експлуатації об'єктів електроенергетики: наказ Міністерства палива та енергетики України від 09.02.2004 № 75. *Офіційний вісник України*. 2004. № 14. Стор. 407. Стаття 998.
8. Про затвердження Переліку важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 31.03.1994 № 46. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/REG385?an=1>
9. Бичков Я.М. Законодавчі перспективи охорони праці у енергетиці. *Інноваційні аспекти систем безпеки праці, цивільного захисту та захисту інтелектуальної власності: матеріали IX Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конференції (Полтава, 27–28 березня 2024 р.)*. Полтава, 2024. С. 12–13.

References

1. Pro rynek elektrycznoej energii [On the Electricity Market] : Zakon Ukrainy vid 13.04.2017 № 2019-VIII. (2017). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. № 49. Stor. 9. Stattia 1506. [in Ukrainian]
2. Pro okhoronu pratsi [On Occupational Safety] : Zakon Ukrainy vid 14.10.1992 № № 2694-XII. (1992). *Vidomosti Verkhovnoi rady Ukrainy*. № 49. Stattia 668. [in Ukrainian]
3. Pro zatverdzhennia haluzevoho normatyvnoho dokumenta «Osoblyvi umovy bezpechnoho vykonannia robot na pidpriemstvah elektroenerhetyky [On the Approval of the Sectoral Regulatory Document “Special Conditions for the Safe Performance of Work at Electric Power Industry Enterprises”]: nakaz Ministerstva enerhetyky ta vuhilnoi promyslovosti Ukrainy vid 14.11.2012 № 898. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0898732-12#Text> [in Ukrainian]
4. Pyshchenko, B.O. (2025). Poniattia i znachennia kvalifikatsiinyi vymoh do pratsivnykiv [The concept and significance of qualification requirements for employees]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Seriya PRAVO*. Vyp. 89: ch. 2. S. 177–182. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.2.26> [in Ukrainian]
5. Pro zatverdzhennia Pereliku robot, de ye potreba u profesiinomu dobori [On Approving the List of Jobs Requiring Professional Selection] : nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy, Derzhavnoho komitetu Ukrainy po nahliadu za okhoronoju pratsi vid 23.09.1994 № 263/121. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/reg554> [in Ukrainian]
6. Pro orhanizatsiiu ta provedennia oboviazkovykh medychnykh ohliadiv pratsivnykiv pevnnykh katehorii [On the organization and conduct of mandatory medical examinations for certain categories of employees] : nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy vid 08.09.2025 № 1393. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE44957> [in Ukrainian]
7. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro spetsialnu pidhotovku i navchannia z pytan tekhnichnoi ekspluatatsii ob'ektiv elektroenerhetyky [On Approval of the Regulation on Special Training and Instruction Regarding the Technical Operation of Electric Power Facilities] : nakaz Ministerstva palyva ta enerhetyky Ukrainy vid 09.02.2004 № 75. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 2004. № 14. Stor. 407. Stattia 998. [in Ukrainian]
8. Pro zatverdzhennia Pereliku vazhkykh robot i robot iz shkidlyvymy i nebezpechnymy umovamy pratsi, na yakykh zaborniaetsia zastosuvannia pratsi nepovnolitnikh [On Approving the List of Heavy Work and Work with Harmful and Hazardous Working Conditions Where the Employment of Minors Is Prohibited] : nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy vid 31.03.1994 № 46. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/REG385?an=1> [in Ukrainian]
9. Bychkov, Ya.M. (2024). Zakonodavchi perspektyvy okhorony pratsi u enerhetytsi. *Innovatsiini aspekty system bezpeky pratsi, tsyvilnoho zakhystu ta zakhystu intelektualnoi vlasnosti* [Legislative prospects for occupational health and safety in the energy sector. *Innovative aspects of occupational safety, civil protection, and intellectual property protection systems*] : materialy IKh Vseukr. nauk.-prakt. Internet-konferentsii (Poltava, 27–28 bereznia 2024 r.). Poltava, S. 12-13. [in Ukrainian]

Rudenko Nikita,

Postgraduate Student at the Department of Public and Private Law

(Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, Kyiv)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-7900-1031>

WORK IN THE ENERGY SECTOR AS A DISTINCT TYPE OF LABOUR ACTIVITY

The article examines work in the energy sector as a specific type of labour activity that is of strategic importance for the functioning of the state, economy, industry, defence sector, and critical infrastructure. It is substantiated that under martial law and systematic attacks on energy facilities, the legal regulation of energy workers' employment cannot be limited solely to the general provisions of labour legislation but requires special legal, organisational, and social support. The main features that distinguish work in the energy sector from other types of labour activity are identified. These include a complex system of legal regulation, the significant role of sectoral agreements, state standards and local regulations, an increased level of occupational risk, work involving hazardous equipment, high-voltage systems, work at height and under adverse weather conditions, as well as additional threats caused by hostilities.

Particular attention is paid to increased qualification requirements for employees, the need for professional selection, medical examinations, special training, internships, knowledge assessment, and authorisation to perform the relevant work. The specific features of the continuous production process and shift-based work organisation are analysed, along with the risks of violations of working time and rest periods caused by staff shortages, air-raid alerts, attacks, and emergency recovery operations. The high level of responsibility borne by energy workers for the safety of their colleagues, the stability of the energy system, and the continuity of essential processes is emphasised.

The necessity of strengthening occupational safety measures and providing psychological, financial, and social support to energy-sector employees is substantiated. Attention is also drawn to the improvement of remuneration, compensation mechanisms, and assistance for injured workers and the families of deceased energy workers. It is concluded that the specific nature of work in the energy sector requires differentiated legal regulation, additional safety guarantees, and the development of a comprehensive state policy aimed at protecting energy-sector employees.

Key words: work in the energy sector, energy-sector employees, labour activity, differentiation of legal regulation, occupational safety, occupational risk, qualification requirements, working time, social protection, energy security.

Дата першого надходження статті до видання: 16.07.2026
 Дата прийняття статті до друку після рецензування: 07.09.2026
 Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.10.2026